

Samtaler MED TOLK

Seks psykologer og tre tolke har beskrevet deres erfaringer og refleksioner i en antologi, som sætter tanker, ord og begreber på det særlige felt, som en interkulturel og tværfaglig praksis er.

Anmeldelse ■ Af Basim Osman

■ Hvordan er det lige, man oversætter og formidler indholdet af fx dukkekrog, pudrum, gruppearbejde, projekt? Eller stimulering, alderssvarende udvikling, selvhjulpethed? Er velopdragen og respekt det samme på arabisk, tyrkisk, urdu? Og hvad i himlens navn har kiks med frugt at gøre?

Ord, ord, ord. Ord er kilde til misforståelse, sagde ræven til Den lille Prins. Og dog. Ordet skaber, hvad det nævner, mener Grundtvig. Hverdagsord, situationsord, fagord. Indlysende for den indviede og uforståelig for den udenforstående.

Gud ske tak og lov for tolkning og eksistensen af tolke – for uden tolke, ingen kommunikation! Og uden kommunikation strandede så at sige samtalen.

Endnu bedre bliver det, når psykologer og tolke sætter hinanden i stævne i bogen "Samtaler med tolk – I udredning, behandling og rådgivning" (2008), en antologi, hvor der sættes fokus på samtalen, når forståelsen kræver sin mellemmand/kvinde.

Bogens udgangspunkt er den psykologtolkede samtale – mange andre faggrupper kan med glæde drage nytte af den viden, som den tolkede samtale beskriver, socialrådgivere, pædagoger, lærere, læger, sygeplejersker m.fl.

Antologiens hovedsigte er at belyse tolkning som et professionelt fag og samarbejdet mellem tolk og i generel forstand rekvirenten. Forestil dig psykologen, der henvender sig til klienten med følgende bemærkning, som tolken skal tolke, oversætte og formidle: "Det er jo der, hunden ligger begravet!"

Bogens etiske refleksioner

Seks psykologer og tre professionelle tolke beskriver deres erfaringer og refleksioner i antologien, de forsøger at sætte

tanker, ord og begreber på det særlige felt, som en interkulturel og tværfaglig praksis er.

Som en musisk trio tilpasser hver musikant sit instrument til hinanden for at skabe en melodios og flydende klang, i takt og i tone, genklangens samklang. For hvordan ser den gode professionelle tolk ud i sin rolle?

Nogle mener, at tolken skal være som glasvæg, som om tolken ikke er der, ren og skær oversættelsesmaskine, en ikke-person i en neutral position. Andre ser tolken som formidler af mening, gengiver af betydning, en, der i samarbejde med psykologen skaber den rette kontekst for den helt rigtige tekst. Andre igen mener, tolkens fornemste funktion er at facilitere kommunikationen og være en aktiv kommunikationspartner.

Og så er der den helt store udfordring for tolken, hvor etik og neutralitet folder sig ud i dilemmaet om, hvorvidt tolken skal stå til ansvar for rigtigheden af det, der bliver sagt, eller om at det bliver tolket korrekt? Med andre ord: Skal tolken være loyal over for teksten eller over for psykologen og gengive dennes fx "... I Iran er hovedsproget arabisk ..." velvidende at enhver med en smule interkulturel kendskab vil vide, at der er tale om farsi? Eller, som det også fremhæves i et afsnit i bogen – hvornår er der tale om en viden, som tolken må holde for sig selv for at undgå utidig indblanding i behandlerens arbejde, og hvornår kan tolkens viden være et værdifuldt bidrag til at kvalificere mødet og samtalen mellem behandler og klient?

Den store, absolutte, eviggyldige sandhed findes ikke i virkeligheden, det er virkelig sandt! Til gengæld bydes etiske refleksioner hjertelig velkommen ind i drøftelsernes varme.

Derfor er det kærkomment og for så vidt ganske usædvanligt, at nogle af antologiens forfattere reflekterer over det

frugtbare og spændende felt, hvor psykolog og tolk sætter sig uden for sig selv og udvikler en fælles interkulturel refleksiv kompetence, hvor tolkens helhed er mere end blot summen af tolkningen, her træder tolken i karakter som formidler af kulturspecifik viden til gavn for alle parter i samtalen.

Engagerede forfattere

Det, der ydermere gør bogen til interessant læsning, er, at man som læser (læs: psykolog) får en glimrende mulighed for at "høre" tolkens stemme i form af forskellige erfaringer og overvejelser om forhold, der fremmer, hæmmer og belaster samarbejdet og samtalen.

Tolkenes holdninger og synspunkter drages således bevidst ind i det interkulturelle felt, hvor tolken opfattes som aktiv medspiller og ikke kun passiv oversætter. Dette illustreres tydeligt i det smukt formuleret kapitel "Inde i tolken er der et menneske." Her inddrages overvejelser, dilemmaer og tanker som tolkene gør sig som aktive medspillere i tolkesituationen og forstærker billedet af tolke som alt andet end mekaniske oversættelsesmaskiner.

"Samtaler med tolk" er en grundig bog, hvor det skinner tydeligt igennem, at forfatterne er interesseret i og optaget af også de samfundsmæssige forhold, som udgør livsgrundlaget for indvandrere og flygtninge, eller etniske minoritetsgrupper, om man vil. Man mærker da også det store engagement for det interkulturelle felt, som psykologerne og tolkene brænder for.

Om den kan anbefales? Ja. Uden tøven? Så absolut, ja da!

Hvem skal så formidle –

Desto mere kedeligt er det så, når sundhedslovens § 50 træder i kraft, hvis den da ikke fungerer allerede. Bestemmel-

sen i paragraffen siger, at klienter/patienter, som har boet i Danmark i syv år, selv skal betale for tolk, når de fx skal til lægen eller psykologen (torturofre og andre udvalgte grupper er undtaget). Som næstformanden i Lægeforeningen skriver i lederen i Ugeskrift for læger (16. november 2009): "En diskriminerende og farlig tolkebestemmelse (...) den er i direkte modsætning til sundhedslovens bestemmelse om let og lige adgang til sundhedsvæsenet."

Tilbage står spørgsmålet og blafrer i vinden, for hvem skal så formidle forståelsen af, at i Danmark kan det hende, at psykologen taler om at "barnet mangler grænser", mens forældrene tænker, om det, psykologen taler om, har noget at gøre med grænser i Kurdistan.

Psykologen har sandelig brug for at samarbejde med en tolk, der kender forskelle på geografiske og psykologiske grænser på samme måde som det helt finurlige ved, at børnehaven kan tilbyde kiks til frugt!

Basim Osman

BOGDATA ■

Tatiana Jessen, Inge Baaring og Tytte Hetmar (red.): "Samtaler med tolk – I udredning, behandling og rådgivning". Frydenlund, 2008. 184 sider. 249 kr.

